

Niet in een stal maar in een grot. Daar werd Jezus geboren. Het is even wennen. We zijn gewend te zingen en te praten over een stal. Maar Palestijnse christenen zeggen: hij werd in een grot geboren. En zij lijken de geschiedenis aan hun kant te hebben.

De kerststal komt bij Franciscus van Assisi vandaan. En dan spreken we over de 13^e eeuw. Hij wil het verhaal aanschouwelijk maken en introduceert een levende kerststal. Het evangelie is niet duidelijk over de plaats. Maar Justinus de martelaar spreekt in 150 na Christus over een grot. Op oude afbeeldingen zien we vervolgens altijd die grot. Tot de 13^e eeuw in ieder geval. Bovendien is de geboortekerk in Bethlehem gebouwd boven een grot. Die ruimte is er. Nog steeds.

Waarom is dit belangrijk zou je zeggen?

Een stal, een grot?

De geboorte van Jezus in december is sowieso niet historisch. Het geboorteverhaal is waarschijnlijk laat. het oudste evangelie, dat van Marcus, kent helemaal geen geboorteverhaal.

Palestijnse theologen vinden het belangrijk. Ze nemen het op voor de herbergier. Bij ons staat hij er slecht op. Hij is de man die zei, dat er geen plaats was. En het onderstreept voor ons dat Jezus nergens welkom was. Palestijnen vragen onze aandacht voor het handelen van een mens. Van een herbergier.

Palestijnen zeggen: in de grotten woonden mensen. Dat is nog zo. In Israël wonen mensen in grotten. Hele dorpen zijn ooit uitgehakt uit rotsen. De herbergier heeft vast en zeker in een grot gewoond hebben. Toen Jozef en Maria aankwamen, heeft hij zijn huis opengezet voor dit echtpaar. Voor dit kind. Het verhaal van de herbergier is geen verhaal van uitsluiting maar van radicale gastvrijheid. In het nachtverblijf is geen plaats meer. Daarom neemt hij Jozef en Maria mee naar zijn huis.

En u zegt: die os en die ezel dan? Stonden die dan in zijn huis? Kom nou. Dat zal toch niet. Let wel. In het kerstevangelie komen ze niet voor: die os en ezel. Ook de os en de ezel zijn van de 13^e eeuw. Een theologische invulling van Franciscus, omdat hij in de profetieën las dat een os en een ezel hun heer zouden kennen. Franciscus dacht: die moet ik erbij hebben. Die os en die ezel. Zij zullen model staan voor de mens die zijn Heer herkent. De voederbak, de kribbe. ja die wordt genoemd. Maar zou die ook niet in huis gehaald kunnen zijn?

U voelt ook wel: de focus verandert, als we de Palestijnse lezing volgen. Niet meer de uitsluiting staat centraal maar de gastvrijheid. Want op het moment dat de herbergier zijn huis openzet, wordt het kind geboren. Met zijn gastvrijheid maakt hij grote dingen mogelijk. De messias wordt geboren – en dan zeg ik het heel scherp – dankzij de gastvrijheid van de herbergier. Jezus krijgt zijn plek dankzij een mens die nergens van weet, die zo maar toevallig op zijn pad komt, maar vervolgens wel weet wat ie doen moet. Die zijn huis openstelt.

U voelt denk ik ook dat het verhaal aan scherpste wint bij die uitleg. Want wie is bereid zijn huis open te stellen? Wie heeft zoveel aandacht voor de ander. Als die herbergier zijn huis openstelde, is hij dan een voorbeeld voor ons? Stel dat Jezus vandaag in Den Haag om een slaapplek vroeg. Zou hij bij ons terecht kunnen? Of vraagt hij het misschien vandaag? Vraagt hij om een plek? Is dat de boodschap die boven alle historie uitgaat?

Velen van u weten dat ik deze zomer in Libanon was. Het land is vol vluchtelingen. Ik bezocht mensen, waaronder veel christenen die me wanhopig aankeken en zeiden: jullie vergeten ons. Wij zijn in nood en jullie doen niets. Ik denk dat Jezus ons vandaag aankijkt. Dat hij iedere keer weer geboren wordt. En ik denk aan zijn eigen woorden, waarin hij tegen mensen zegt, dat hij de arme, de vreemdeling, de gevangene, de dorstige, de hongerige, de zieke

is geweest. Wie klopt er bij ons aan. Hoe is hij vandaag aanwezig? Voor mij draait het daar om. Moeten we daarover denken.

Nou is dat niet zo'n aangename kerstboodschap. Ik kan me zo voorstellen dat u zegt: dat valt me zwaar op de maag. Kerst is toch ook een feest van vrede. Vrede in het hart. Ja zeker, maar voor mij is dat tegelijkertijd een beetje te weinig. De engelen die zongen hebben wat mij betreft over een grotere vrede gezongen. Een vrede die gerechtigheid met zich meebrengt. En toch begrijp ik u wel. Een boodschap die te groot wordt komt ook niet aan. Laat ik vooral niet de suggestie wekken, dat wij de wereldvrede kunnen brengen. Want wat kunnen wij doen voor de vluchtelingen in Libanon. Voor de mensen die het in onze maatschappij niet redden? Misschien is dat ook wel te veel. Laat me de boodschap kleiner maken.

De herberg zit vol. Maar de herbergier heeft nog een gaatje. Dan denk ik: het verhaal van de herbergier leert ons kijken. We kunnen altijd nog zeggen dat de problemen te groot zijn. En dat wij de wereld niet kunnen redden. En dat is zo; dat zal ik niet weerspreken. Maar we kunnen ook aan elkaar vragen: waar de gaatjes zitten. Waar hebben we wel ruimte? Wat kunnen we doen? Zonder onszelf te overschreeuwen. Maar toch een plek te maken?

Kijk, het begint allemaal met keizer Augustus. Om ons heen roepen grote mensen: Trump en Erdogan, Assad. Ze zetten de wereld op zijn kop. Kim Jong-un gaat verder met zijn raketten. Hij is onberekenbaar. En hij kan ons behoorlijk dwars zitten. Die dreiging die zullen we hier niet stoppen. Ik weet zeker dat al die mannen zich machtig voelen. In zekere zin zijn ze dat ook. Zij bepalen tot op zekere hoogte wat er gebeurt in de wereld. Wij zijn het niet die oorlogen beginnen. Wij kunnen de vluchtelingenstroom niet stoppen. Maar is dat dan alles. Is dat dan alles wat we zeggen kunnen? Ik meen het als ik zeg dat zij slechts tot op zekere hoogte de geschiedenis bepalen. Wij allen samen bepalen de sfeer. de sfeer

van het land. En meer dan dat. Wij bepalen samen wat waar is en echt. Zover durf ik wel te gaan. Wij zorgen samen dat gerechtigheid gekend wordt.

Fakenieuws. We weten niet meer wat waar is. In de krant een artikeltje over het geboorteverhaal van Jezus. Onhistorisch schrijft de journalist. En dat kan kloppen. Maar het bericht is niet minder waar. Ik probeer het uit te leggen. Het kerstverhaal vertelt van een grote geschiedenis en een kleine geschiedenis. Een grote geschiedenis van een keizer. En een kleine geschiedenis van een kind. Een geschiedenis die mensen de ogen opende. In de naam van het kind komen vandaag wereldwijd miljarden mensen over de hele wereld samen. We bidden en zingen en we vragen wat hij voor ons betekent. Wie denkt er nog aan Augustus. Behalve dan die mensen die de geschiedenis bestuderen. Jezus, een vluchtelingenkind, is de norm voor gerechtigheid, voor de wil van God geworden. Zijn geboorte heeft het verschil gemaakt.

Voor mij is de boodschap van kerst allereerst een boodschap van hoop, dat de kleine geschiedenis er wat toe doet. Dat wij er wat toe doen. En dat hoeft dan niet groot en meeslepend te zijn, dat kan ook zo maar betekenen dat wij de buurvrouw die het even niet ziet zitten een kop koffie geven. Een bisschop uit Jordanië komt met het verhaal van de Palestijnen. En hij vraagt ons: Had die herbergier erop gerekend dat zijn gebaar zo'n impact had? Nee, natuurlijk niet. Die herbergier weet van niets. Maar hij laat zijn hart spreken. Voor mij steekt daar het geheim. Hij liet zijn hart spreken, hij liet zich raken door de nood van twee mensen. En hij keek niet de andere kant uit. Misschien heeft zijn vrouw hem wel voor gek verklaard. Maar hij waagde het erop twee onbekenden binnen te laten. Hij liet zich verleiden gek te doen. En hij opende zijn huis.

Weet u: ik denk dat God zich liet verleiden gek te doen. Voor mij is dat kind in de kribbe zijn manier om te zeggen: ik geloof in kleine

gebaren. Ik geloof in mensen die hun hart laten spreken. Het dwaze van God is wijzer dan de mensen, zal Paulus zeggen. Het dwaze van God is een kind, weerloos, naamloos. Binnen de kortste keren moet hij met zijn ouders naar Egypte vluchten. Maar God zegt dat dit de geschiedenis is waarmee hij de wereld zal voltooien. Met dit kind maakt hij het verschil. En ieder die dit kind welkom wil heten, bouwt mee aan een wereld die een heel klein beetje op de wereld gaat lijken die God ooit voorzag toen hij de wereld schiep.
Amen.